

Utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå

Utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå – självvärdering

Lärosäte: Uppsala universitet

Examen: Specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- Förutsättningar
- Utformning, genomförande och resultat
- Studentperspektiv
- Arbetsliv och samverkan

Självvärderingen ska inledas med en beskrivning av hur utbildningen organiseras på en övergripande nivå. Självvärderingen ska ge bedömargruppen en helhetsbild av utbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Aktuella utbildnings- och kursplaner ska laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallen får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallens utformning såsom marginaler.
- Självvärderingen ska inte överstiga 25 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som totalt utgör 6 sidor.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation, upplägg och inriktning på ett övergripande plan och motivera i relation till examensordningen. Redogör även för hur länge utbildningen har getts vid lärosätet.

Lärosätets redogörelse:

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci vid Uppsala universitet

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci leds av områdets vicerektor, tillika ordförande i Områdesnämnden (ON). Varje fakultet, medicin respektive farmaci, har en dekan och prodekan för utbildning på grund- och avancerad nivå. Kommittén för utbildning på grund och avancerad nivå vid medicinska fakulteten (GRUNK) är underställd ON med prodekan som ordförande. I GRUNK representeras fakultetens utbildningsprogram av ordförande i respektive programkommitté (PK) samt avnämare och studenter. I PK för sjuksköterskeprogrammen ingår sjuksköterske-, röntgensjuksköterske-, barnmorske- och specialistsjuksköterskeprogrammet. I PK finns ledamöter från de institutioner som har utbildningsuppdrag i programmen, studentrepresentanter och avnämare: kommun, region och Akademiska sjukhuset. Programansvariga deltar i arbetsutskottet och bereder ärenden inför PK-möten.

Budget

Tilldelning av utbildningsmedel (hst), fördelas till området av rektor. Äskande om hst för program bereds i PK. GRUNK ger sedan prioriterings- och fördelningsförslag av fakultetens hst, vilket sedan beslutas i ON. PK fördelar tilldelade hst till respektive programkurs och ger utbildningsuppdrag till institutioner. PK bereder även gemensamma satsningar för programmen och övergripande budgetposter som sedan beslutas i ON. Kursspecifika medel förvaltas på respektive institution.

Utbildningsutbud

ON beslutar om inrättandet av nya inriktningar inom specialistsjuksköterskeprogrammet. Beslut som tas av GRUNK, efter beredning av PK är revidering av utbildningsplaner. Programspecifika kursplaner och examinatorer beslutas av PK.

Kompetensförsörjning

ON beslutar om att inleda rekrytering av universitetslektor och biträdande universitetslektorer samt professorer, med stöd av områdets rekryteringsgrupper. Utlysning och tillsättning av universitetsadjunkter beslutas av respektive institution.

Specialistsjuksköterskeprogrammets upplägg

Specialistsjuksköterskeprogrammet vid Uppsala universitet ges idag vid fyra institutioner. Programmet innefattar 12 inriktningar: ambulanssjukvård, anestesisjukvård, distriktssköterska, hälso- och sjukvård för barn och ungdomar, intensivvård, kirurgisk vård, onkologisk vård, operationssjukvård och psykiatrisk vård samt inriktningarna akutsjukvård, diabetesvård och hjärtsjukvård. Inför läsåret 2022/2023 har programmets utbildningsplan reviderats och samtliga studenter skriver härmed ett självständigt arbete om 15 hp. I övrigt gäller det innehåll som fastställdes HT2020.

Lärarkollegium i specialistsjuksköterskeprogrammet

Till programmet finns en programansvarig som utses av PK, som kallar till gemensamma möten med inriktningsansvariga cirka två gånger per termin och lärarmöten för hela kollegiet två gånger per termin.

Specialistsjuksköterskeprogrammets lärare ingår i ett större lärarkollegium som innefattar alla lärare vid sjuksköterskeprogrammet, röntgensjuksköterskeprogrammet och barnmorskeprogrammet. Det finns sedan länge en upparbetad samverkan mellan lärare vid grund- och avancerad nivå som bidrar till kvalitet i utbildningarna och en god möjlighet till utbyte av kompetens. Vid respektive institution sker även samverkan med lärare verksamma vid andra utbildningar vid medicinska fakulteten, för att studenterna ska nå bredd och djup även i programinriktningens biämne medicinsk vetenskap, utifrån vad som beskrivs i examensordningens mål för specialistsjuksköterskeexamen inom den specifika inriktningen.

Gemensamma programkurser

Samverkan mellan programmets inriktningar sker främst i kurserna Vetenskaplig teori och metod (7,5 hp) och Examensarbete inom respektive inriktning (15 hp) och institutionerna har en gemensam kursexaminator för respektive kurs. Examinatorerna beslutas av PK och finansieras med programspecifika medel. Varje institution beslutar om kursansvarig och utifrån den gemensamma kursplanen kan utbildningsinnehållet anpassas till respektive specialinriktning genom bland annat den litteratur som väljs i form av vetenskapliga artiklar, kunskapsmanstävlingar och nationella riktlinjer som då kommer att representera områdets vetenskapliga grund. För översiktschema av kurser i inriktning psykiatrisk vård, se Figur 1.

Specialistsjuksköterskeprogrammets inriktning mot psykiatrisk vård

Specialinriktningen mot psykiatrisk vård har sedan 1999 givits av institutionen för neurovetenskap, som nu är nedlagd sedan årsskiftet 2021–2022. Forskargrupper på institutionen för neurovetenskap flyttades till medicinska fakultetens olika institutioner och forskargruppen *Psykiatri*, där alla lärare som undervisar i psykiatrisk omvårdnad ingår, flyttades till Institutionen för medicinska vetenskaper. På institutionen ges även sedan tidigare specialistsjuksköterskeprogrammets inriktningar akutsjukvård, diabetesvård och hjärtsjukvård. Vid institutionen finns biträdande prefekt med ansvar för grundutbildningar. Grundutbildningsgruppen där alla utbildningar är representerade leds av biträdande prefekt och har till syfte att samordna och utveckla institutionens grundutbildning.

I varje specialinriktning finns en lektor som är inriktningsansvarig vilket innebär att ansvara för en tilldelad budget och innehållet i utbildningen. Forskargrupsledaren för forskargruppen *Psykiatri* är professor i psykiatri och har personalansvar för anställda lärare. På institutionen för medicinska vetenskaper sker nu en översyn av hur ansvar är organiserat i alla grundutbildningar med syftet att tydliggöra ansvarsfördelning. Sedan tidigare har ett behov av en studierektorsfunktion för specialinriktningarna som ges vid institutionen identifierats och detta diskuterats nu i grundutbildningsgruppen under våren 2022. Ett beslut av biträdande prefekt väntas komma till terminsstart hösten 2022.

	Höst		Vår	
	10 v	10 v	10 v	10 v
Helfart T1+T2	Psykiatri inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa och sjukdom I, 7,5hp	Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa och sjukdom II, 7,5hp
	Kärnkompetenser inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Vårdvetenskaplig teori och metod, 7,5hp	Examensarbete 15hp	
Halvfart T1+T2	Psykiatri inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa och sjukdom I, 7,5hp	Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa och sjukdom II, 7,5hp
Halvfart T3+T4	Kärnkompetenser inom specialistsjuksköterskans område, 7,5hp	Vårdvetenskaplig teori och metod, 7,5hp	Examensarbete 15hp	

Figur 1. Översiktsschema över kurser i inriktning psykiatrisk vård

Specialistsjuksköterskeprogrammets inriktning mot psykiatrisk vård ges som campusutbildning och kan läsas med 100 eller 50 % studietakt. En studietakt på 100 % innebär att två kurser läses parallellt (Figur 1). Utbildningen har under tre läsår haft detta upplägg och det övergripande syftet var att erbjuda olika alternativ som passar studerande med olika behov. I kurserna möts studenter med olika studietakt vilket kan vara stimulerande (*kommentarer från studenter*) men även något frustrerande (*studenter som läser parallella kurser*). I lärargruppen ser vi behov av att ytterligare justera innehåll i kurser så att studenter med 50% studietakt har erforderliga kunskaper med mellan kurserna. Vissa moment kan behöva flyttas, alternativt kompletteras, då termin 1 för helfartsstudenterna även utgör termin 3 för de studenter som läser halvfart. Utmaningen har varit att formera ett generellt kunskapsinnehåll som kan läsas antingen som termin 1 eller 3, men ändå bevara progression inom huvudområdet och inriktningens område genom utbildningen. Vi har identifierat att vi behöver se över introduktionen i några kurser, se även under Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Bedömningsgrund Personal

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Lärosätets redogörelse:

Personalsammansättning i relation till utbildningens volym, innehåll och genomförande

Specialistsjuksköterskeprogrammets inriktning mot psykiatrisk vård får för budgetåret 2022 kursmedel för sju studenter på 100% och 11 på 50%. Vid varje antagning anmodas utbildningen att ta ca 30% överintag, men resultatet visar att platserna inte fyllts upp de senaste åren: 2022 examineras 14 studenter (varav 3 som läser 100%) och 2021 var det 6 studenter (varav 3 som läste 100%). För översikt av innehåll, se Figur 1.

Till utbildningen finns två anställningar som universitetslektor med befattning som specialist-sjuksköterska med kompetens i psykiatrisk vård vid Akademiska sjukhuset, dessa är knutna till undervisning på grund- och avancerad nivå (CÖ, JB). Utöver universitetslektorerna finns en universitetsadjunkt knuten till utbildning på grund- och avancerad nivå, som har en anställning förenad med klinisk tjänstgöring i psykiatrisk vård vid Akademiska sjukhuset (JS). Under 2021–2022 finns även en visstidsanställd universitetsadjunkt på heltid utan klinisk tjänstgöring (JoS). De båda adjunkterna undervisar i vissa av specialistutbildningens moment. Se vidare i bifogad lärartabell.

En utmanande situation har uppstått då två lärare byter arbetsgivare augusti 2022, JB (avslutar sin anställning) och JS (tjänstledigt). Besked om dessa förändringar kom efter deadline för fastställande av utbildningsutbudet för läsåret 2022/2023. Det definitiva beskedet om anställningarna för JB och JS kom efter första antagningsomgången inför hösten 2022. Rekrytering av vikarier och annonsering om anställning som universitetsadjunkt pågår (maj-juni 2022). CÖ har sedan tidigare anmält pension inför halvårsskiftet 2023, med viss flexibilitet framåt. Studentantagningen till HT22 ställdes inte in, på grund av sen kännedom om faktiska anställningsförhållanden. Reservantagning har reducerats och kommer att avbrytas helt i samband med kursstart HT22, för att ge antagna studenter bästa möjliga förutsättningar utifrån nuvarande lärarkapacitet. Omprövning av det beslutet kan ske om förutsättningarna radikalt förbättras genom nyrekrytering. Kompetens i beskrivningen ovan och nedan utgår från de förutsättningar som fanns fram till för en månad sedan. Se vidare beskrivning under styrkor och utvecklingsområden.

Lärarnas vetenskapliga kompetens

För tillsvidareanställning som universitetslektor vid vetenskapsområdet för medicin och farmaci eftersträvas docentkompetens och för universitetsadjunkt eftersträvas doktorexamen, lägst magister-

examen. Anställning med undervisning i specialistsjuksköterskeprogrammet kräver en specialist-sjuksköterskeexamen. Universitetslektoraten är vanligen förenade med befattning som sjuksköterska vid en sjukvårdsenhet. För universitetsadjunkter kan ingå kliniska arbetsuppgifter som sjuksköterska i tjänstekonstruktionen (Anställningsordningen, kapitel 5.2, 37§, 44§).

Nuvarande lektorer har avlagt doktorsexamen 2010 (CÖ) respektive 2013 (JB) och adjunkten med tillsvidareanställning (JS) i april 2022 (se lärartabell). CÖ är docent och båda lektorerna är handledare för doktorander och bedriver egen forskning. Även den visstidsanställda adjunkten deltar aktivt i forskning. Den vetenskapliga kompetensen i undervisningen garanteras av att studenterna under hela utbildningen möter lärare med relevant och hög akademisk kompetens. De forskningsområden som lärarna verkar inom finns synliga i undervisningen bland annat i moment som: återhämtningsinriktad omvårdnad, hälsorelaterad livskvalitet och specialistsjuksköterskans profession. Dessutom undervisar professorer och lektorer inom medicin och psykologi inom sina respektive forskningsfält. Detta bidrar till att säkerställa att studenterna möter en forskningsaktiv miljö med många föreläsare. För att ytterligare säkerställa anknytningen mellan forskning och utbildning schemaläggs korta presentationer av institutionens pågående forskningsprojekt under den första terminen på utbildningen. I samband med detta presenteras även lämpliga forskningsprojekt för studenter att genomföra sitt självständiga arbete inom.

Institutionens forskargrupp *Psykiatri* är organiserad i projektgrupper varav *Vårdforskning* är en, där lektorer och adjunkter i utbildningen ingår. Den leds av CÖ. Utöver samarbeten i forskningsprojekt inom gruppen *Vårdforskning* finns olika forskningssamarbeten med andra projektgrupper vid institutionen. Några exempel är samarbetet med grupper inom barnpsykiatri med projekt som till exempel utvärdering av psykologiska behandlingsmodeller för ungdomar med ADHD och ADD och undersökning av riskfaktorer för utveckling av barnpsykiatriska problem. De tre disputerade lärarna har även vetenskapliga samarbeten med andra institutioner vid Uppsala universitet och andra lärosäten, bland annat som handledare, bihandledare och i nätverk. En av lektorerna (JB) är bihandledare till en doktorand vid KI och samverkar i forskning med LTU, ett samarbete som också inkluderar de båda universitetsadjunkterna.

Lärarnas professionsrelaterade kompetens

Då de tillsvidareanställda lärarna har en anställning förenad med befattning eller klinisk tjänstgöring skapas möjlighet till närhet till aktuell professionskompetens. Det ger förutsättningar för att utbildningen är aktuell och bidrar till en hållbar utbildning som i stora delar är relevant i ett avnämarperspektiv.

En av lektorerna (JB) har inom ramen för sin befattning som specialistsjuksköterska ett uppdrag som syftar till att utveckla organisationen för sjuksköterskor vid Akademiska sjukhuset inom ramen för den internationella multicenterstudien Magnet4Europe. Tidigare har befattningen varit riktad mot att utveckla och säkerställa en högskolemässig utbildningsmiljö för studenter inom Verksamhetsområde psykiatri vid Akademiska sjukhuset. Detta arbete har i stor utsträckning bedrivits i samverkan med huvudhandledare, samt patientnära sjuksköterskor och chefer i psykiatrisk vård. Lektorn har också befattning som styrelseledamot i Svensk sjuksköterskeförening, med fokus på utbildningsfrågor ur ett nationellt och internationellt perspektiv och där utgjort en av två sakkunniga i utarbetandet av svensk sjuksköterskeförenings reviderade *Strategi för utbildningsfrågor* under 2021, samt representerar sedan 2021 Sverige i ett Nordiskt-Baltiskt nätverk för avancerade specialistsjuksköterskefunktioner. Den andra lektorn (CÖ) har under åren 2017–2021, förutom att leda en grupp inom ett forsknings- och utvecklingsråd (FoUU) vid

Sektionen för affektiva sjukdomar varit projektledare för implementering av återhämtningsinriktad omvårdnad och arbetat nära personal på fem vårdavdelningar inom psykiatri, Akademiska sjukhuset. Som ledare av projektet ingick att utforma undervisningsmaterial till personal och till patienter, organisera utbildningar och handleda personal. Den tillsvidareanställda adjunkten (JS) har under åren 2017–2022 varit kliniskt verksam som specialistsjuksköterska, ca 10%, och på resterande del av den kliniska delen i anställningen bedrivit forskarstudier fram till sin disputation 220402. JS är styrelseledamot i Psykiatriska riksföreningen för sjuksköterskor vilket medför kontakter med forskande, studerande och kollegor nationellt och internationellt. Riksföreningen är aktiv i samhällsdebatten både genom att vara remissinstans och genom att publicera debattartiklar som framförallt berör kompetens och vikten av utbildning inom psykiatrisk omvårdnad. Våren 2022 övertog JS JB:s tidigare uppdrag med att utveckla och stärka utbildnings- och lärandemiljön vid Verksamhetsområde psykiatri (se ovan).

Lärarnas pedagogiska kompetens

Vid Uppsala universitet är det ett krav på Högskolepedagogisk grundkurs, fem veckor, eller minst motsvarande kurs för att få undervisa som lektor, docent eller professor. Kursen ges av universitetets enhet för universitetspedagogik, avdelningen för kvalitetsutveckling. De båda lektorerna och tillsvidareanställd adjunkt har alla formell pedagogisk kompetens. CÖ är excellent lärare. Det är kö till kurserna vilket innebär att den visstidsanställda adjunkten inte har kunnat erbjudas att genomgå högskolepedagogisk utbildning. Det pågår planering inom vetenskapsområdet medicin och farmaci för att skapa en kortare kurs som all undervisande personal måste genomgå innan uppdrag inom utbildning kan tas, i väntan på Högskolepedagogisk grundkurs.

Gemensamma upptaktsdagar med varierande pedagogiskt program genomförs av PK för lärare vid sjuksköterskeprogrammen och för ledamöter i PK. Vidare finns ett pedagogiskt forum med pedagogiska aktiviteter tre gånger per termin. En av lektorerna ingår i referensgruppen för medicinska fakultetens pedagogiska utvecklingsgrupp, PRÅM och rapporterar till PK. Utveckling av pedagogik i utbildningen sker kontinuerligt genom samverkan i lärargruppen och även med gruppen av lärare på läkarprogrammets kurs i psykiatri. Bland annat har interprofessionellt lärande (IPL) under VFU utvecklats i sjuksköterskeprogrammets psykiatrikurser och läkarprogrammets kurs i psykiatri. Detta har rönt intresse och lektorer från båda programmen har bjudits in till lärardagar vid andra institutioner för att berätta om hur interprofessionella läraaktiviteter har planerats och genomförts i sjuksköterske-specialistsjuksköterske- och läkarprogram. Ett av IPL momenten, där studenter från läkar- och sjuksköterskeprogram tränar samarbete under VFU, har av adjunkt och lektor i psykiatrisk omvårdnad samt lektor i läkarprogrammets psykiatrikurs, utvärderats med hjälp av utvecklingsmedel från GRUNK. Det har resulterat i en vetenskaplig publikation. Interprofessionella läraaktiviteter har även skapats och implementerats i specialistsjuksköterskeprogrammet.

Handledarkompetens under VFU

Studenterna handleds under sin VFU av specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård. Enligt det VFU-avtal som finns mellan Region Uppsala och Uppsala universitet ska handledande sjuksköterskor ha handledarutbildning samt yrkeserfarenhet som specialistsjuksköterska med inriktning psykiatrisk vård och det eftersträvas lägst magisterexamen För att uppnå och bibehålla en hög pedagogisk kompetens hos kliniska handledare ges utbildningar vid medicinska fakulteten. ”Grundläggande handledningsmetodik med inriktning mot verksamhetsförlagd utbildning inom vårdsektorn, 3 hp” ges tre gånger per termin. Intentionen är att alla ska ha gått denna kurs innan de blir handledare. Varje hösttermin ges

”Handledningsmetodik, 7,5 hp”. En gång per år arrangeras ”huvudhandledardag”, i samverkan mellan PK för sjuksköterskeprogrammen och avnämare, dit alla lärare, huvudhandledare och chefer inbjuds. Programmet innehåller såväl informationspunkter, som undervisning och diskussioner. Självfallet skulle det vara önskvärt att ha ett ska-krav avseende handledares kompetens istället för att deras kompetens beskrivs som eftersträvansvärd. En svaghet är att det är svårt att få en överblick av handledar-kompetensen vid de utbildningsställen som ger VFU. Personalomsättningen är hög vid många utbildningsställen och ett förbättringsområde är ytterligare ökad samverkan med chefer vid dessa, med målet att åstadkomma stabilitet i handledarstrukturen avseende formell och reell kompetens. Vi ser det också som viktigt att på FoUU rådet inom verksamhetsområde Psykiatri vid Akademiska sjukhuset fortsätta involvera verksamhetschef och sektionschefer och tydliggöra behovet av utveckling och säkerställande av en högskolemässig utbildningsmiljö för studenter.

Externa föreläsare och instruktörer

De externa föreläsare som är med och undervisar informeras om kursmål och har alltid en avstämning med kursansvarig inför undervisningsuppdragets genomförande. Dessutom sker återkoppling från kursansvarig med hjälp av kursvärdering.

Styrkor och utvecklingsområden

Två lärare byter arbetsgivare vilket är en stor utmaning avseende utbildningens förutsättningar under kommande läsår. Biträdande prefekt, som har ansvar för grundutbildningen på institutionen har tillsammans med HR påbörjat rekrytering av vikarier och annonsering av anställningar. Det finns i dagsläget specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård med doktorsgrad respektive masterexamen som kan visstidsanställas för undervisning under kommande läsår. En specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård med doktorexamen 2012 och med undervisningserfarenhet, adjungeras 20% under kommande läsår. Dessutom anställs en specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård med masterexamen på 20% och ett ytterligare vikariat som universitetsadjunkt 100% annonseras nu, varav 20% kommer att användas för undervisning i specialistinriktningen. En av lektorernas fördelning av arbetstid (CÖ) ändras under kommande läsår (tid för befattning 33% förläggs på lärosätet) och undervisar då 60% i inriktningen. Mot bakgrund av osäkra personalresurser efter läsåret 2022–2023 har en anhållan lämnats till ON om att pausa antagning till inriktningen inför hösten 2023. Om lärare med adekvat kompetens kan anställas är intentionen att återuppta inriktningen hösten 2024. Vi vet att det är en stor utmaning att rekrytera lektorer i området och inriktningen mot psykiatrisk vård är inget undantag. CÖ uppnår 68 års ålder inom två år och rekrytering av ersättare är påbörjad med annonsering. Se även lärartabell.

En styrka är att läraranställningar vid medicinska fakulteten i de flesta fall är förenade med en befattning eller klinisk tjänstgöring. Detta gör att utformningen av kursinnehåll, lärandemål, läraktiviteter och examinationer har förutsättningar att vara förankrade i aktuell klinisk tillämpning. En utmaning med denna form av anställning är att innehållet i den kliniska arbetstiden kan variera stort utifrån de beslut som tas av verksamhetsområdets chef, samt även att lärare med denna anställningskonstruktion har mindre tid för undervisning än lärare utan befattning i klinisk verksamhet.

En ytterligare styrka är att de flesta lärarna undervisar i omvårdnad både på grund och avancerad nivå. Detta medför insikter i och kunskap om kunskapsnivå i grundutbildningen som underlättar utformningen av kursinnehåll med progression till avancerad nivå. Det är även en styrka då lärarresurser i viss mån kan fördelas utifrån undervisningsbehov.

Ett prioriterat utvecklingsområde är att stärka det samarbete som finns mellan flera inriktningar i hela specialistsjuksköterskeprogrammet, med syftet att säkerställa lärarkompetens inom olika områden och som sammantaget borgar för relevant undervisning av hög kvalitet. Idag har inriktningen mot psykiatrisk vård bland annat ett pågående samarbete med lärare från inriktningen mot ambulanssjukvård och inriktningen mot akutsjukvård inom moment som seminarier, färdighetsträning och examinationer av kroppsliga omvårdnadsbedömningar. Efter flytt av utbildningen till institutionen för medicinska vetenskaper finns nu större möjligheter till samverkan med de specialistinriktningar som ges där och planering med alla lärare inför läsåret 2022–2023 har påbörjats. Till exempel kommer lektorer att vara bedömningsansvariga lärare för självständiga arbeten inom alla inriktningar i respektive kurs *Examensarbete* med syftet att använda resurser för lektorstimmar på institutionen optimalt. För att säkerställa ämnesinriktningens relevans för det självständiga arbetet är dock alltid antingen handledare eller bedömningsansvarig lärare inriktningsspecifik specialistkompetent. I kursen *Vårdvetenskaplig teori och metod* som ges i alla inriktningar med ett mindre antal studenter kan lärarresurser bättre utnyttjas vid samläsning av kursmoment som till exempel kvalitativ analys och statistisk metod och samläsning av hel kurs diskuteras.

Att skapa tillväxt av doktorander inom psykiatrisk vård är ett viktigt utvecklingsområde. En styrka är att det finns ett strukturerat samarbete mellan Institutionen för medicinska vetenskaper och verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset i ett FoUU-råd. Det har konkret bidragit till att specialist-sjuksköterskor erhåller medel för doktorandstudier, till exempel den universitetsadjunkt som disputerat under 2022. För närvarande finns en doktorand registrerad, 50%, med planerad disputation 2208. Ett utvecklingsområde är att skapa en mer långsiktig strategi för forskning inom området som stärker omvårdnadsforskning på institutionen och kan göra det mer attraktivt att söka anställning som lektor eller adjunkt i utbildningen. Se vidare under bedömningsgrund Utbildningsmiljö.

En styrka är tillgång till fortbildning inom högskolepedagogik för lärare. Lärare i inriktningen mot psykiatrisk vård har med hjälp av inspiration från pedagogiska kurser kunnat utveckla flera moment i utbildningen, bland annat interprofessionella läraaktiviteter i seminarier med blivande specialistläkare, en mer metodisk gruppHandledning i kursen *Examensarbete, 3PS315*, utformandet av ett flertal case som används i seminarier med case-metodik, till exempel i kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa II, 3PS322*, där även en modell för specialistsjuksköterskestudenter att träna handledning med sjuksköterskestudenter i termin 5 har utvecklats. Ett utvecklingsområde är att arbeta mer strategiskt med analys av vilka pedagogiska metoder som skulle gagna utbildningen och genom en långsiktig planering tillse att lärare bereds möjlighet till fortbildning så att pedagogisk kompetens inom fler områden ska vara representerat i lärargruppen.

Med syftet att säkerställa att studenterna får utbildning med kvalitet under VFU finns sedan många år ett uppbyggt samarbete med huvudhandledare som är specialistsjuksköterskor anställda vid verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset. Huvudhandledarnas uppdrag på sjukhuset innebär att de i samarbete med lärare på utbildningen planerar för VFU-perioder och stödjer handledande specialist-sjuksköterskor. De finns även som stöd för studenter inför och under VFU.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningsgrund Utbildningsmiljö

Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Lärosätets redogörelse:

Vetenskaplig och professionsinriktad miljö

Bytet av institutionstillhörighet vid årsskiftet 2021–2022 underlättar nya forskningssamarbeten inom omvårdnad med bland annat lektorer inom de tre övriga specialinriktningarna. Detta ger möjligheter att ytterligare utveckla samarbetet med dessa inriktningar, både avseende lärarkompetens men även mellan studentgrupper, men detta har inte hunnit tagit form ännu. En åtgärd som under våren startats är bildandet av ett nätverk med forskare inom omvårdnad som är verksamma vid kirurgiska och medicinska institutionen. Syftet är att stimulera till fler samarbeten och genom metodseminarier ge tillfälle till utbyte mellan doktorander.

Studenterna utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt bland annat genom att de i samtliga kurser läser och diskuterar vetenskapliga studier avseende både innehåll och metod. Det innebär att studenterna successivt under utbildningens kurser avkrävs mer och mer av förmåga till analys, reflektion och metodkunskap. En progression sker från de första kurserna i programmet där fokus något mer är på ämnesinnehållet i de vetenskapliga studierna till kursen *Vårdvetenskaplig teori och metod, 3PS055*, där kunskap i både vårdvetenskaplig teori och metod examineras. Slutligen, i samband med examensarbetet ska studenterna visa förmåga att analysera och värdera vetenskap genom sitt eget arbete och försvar av det samt opponering på ett annat studentpars självständiga arbete.

De lärare som disputerat använder sin egen forskning i undervisningen på många olika sätt, till exempel med utgångspunkt från forskningsresultat men även för att illustrera hur en forskningsfråga kan formuleras, en undersökning kan designas och vad ett resultat kan användas till. Detta ger studenter en möjlighet att förutom forskning inom området diskutera frågor om akademisk kompetens för att utveckla sin identitet som akademiska yrkesutövare inom yrket, men också för en del studenter som blivande forskare. För studenterna finns även en närhet till andra professioner som verkar och forskar inom det psykiatriska fältet. Detta är mest märkbart i utbildningens första kurs *Psykiatri inom specialist-sjuksköterskans kompetensområde, 3PS316*, där flera av lärarna på institutionen undervisar inom sina respektive forskningsområden. Studenterna möter även doktorander inom omvårdnad och inom närliggande ämnen såsom psykologi och medicin i utbildningen. Doktoranderna föreläser utifrån sitt forskningsområde inom till exempel psykologisk behandling för föräldrar till barn med cancer, sjuksköterskans dokumentation och återhämtningsinriktad omvårdnad och ger även en presentation av forskningsläget. Varje läsår finns ett schemalagt moment där en del av den forskning som sker på

institutionen presenteras, oftast förlagt till start av kursen Vårdvetenskaplig teori och metod. I samband med detta finns möjlighet för studenterna att anmäla intresse för att genomföra sitt självständiga arbete inom ramen för ett pågående projekt. Vi strävar efter att öka denna möjlighet och då även fortsätta med texten och få ett manus accepterat för publikation. Detta är något som behöver utvecklas och bland annat ska information om detta finnas redan vid kursstart, så att studenterna redan tidigt i utbildningen kan komma i kontakt med aktuell forskare.

Professionsinriktad miljö

Det finns idag ett pågående samarbete med akutsjukvård inom moment som innefattar kroppsliga omvårdnadsbedömningar. Andra exempel är seminarier med studenter från inriktningarna psykiatrisk vård och kirurgisk vård (självskadebeteende) och hälso- och sjukvård för barn och ungdom (teamarbete). Dessa moment, förlagda till senare delen av utbildningen, bygger på att studenter lär av varandra med hjälp av vårdsituationer. Här tränas studenterna i förmågan att integrera kunskap samt analysera, bedöma och hantera komplexa frågeställningar och situationer.

Den professionsinriktade miljön manifesteras både genom att lokaler för undervisning finns i samma hus där också psykiatrisk vård bedrivs och de flesta studenter genomför sin VFU i denna verksamhet. Studenterna erhåller handledning av specialistsjuksköterskor med magisterexamen under sin VFU och en organisation bestående av huvudhandledare som ansvarar för utveckling av handledning på enheterna är etablerad. Detta säkerställer att studenterna tillägnar sig ett vetenskapligt förhållningssätt även under VFU och därigenom kan analysera och reflektera över evidensbaserad vård. I några undervisningsmoment, bland annat omvårdnad vid självskadebeteende, omvårdnad vid komplext substansbruksyndrom och omvårdnad vid neuropsykiatriska funktionsvariationer, medverkar specialistsjuksköterskor från verksamheten. Sammantaget ger detta förutsättningar för att studenterna möter en professionsinriktad miljö.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka är att majoriten av utbildningens anställda lärare har hög akademisk kompetens och bedriver forskning inom flera olika områden, både nationellt och internationellt.

Det är en styrka att andra professioner som verkar och forskar inom det psykiatriska området medverkar i utbildningen, till exempel läkare, psykologer och socionom. Majoriteten av dessa är universitetsanställda professorer eller lektorer med en anställning som innefattar klinisk tjänstgöring. Detta sammantaget ger studenterna kunskaper i olika områden genom företrädare för olika professioner som de i sin kommande yrkesutövning ska samarbeta med.

Ett utvecklingsområde är samarbetsmöjligheter både inom vetenskapsområdet och med andra fakulteter. Närhet finns till ämneskompetens inom bland annat farmaci, folkhälsa, etik, juridik samt psykologi, sociologi och tvärvetenskap såsom medicinsk humaniora. Ett exempel på ett sådant samarbete är ett projekt tillsammans med forskare och lärare från Medicinsk humaniora. Lektorerna har erhållit utvecklingsmedel från GRUNK för att utveckla ett undervisningsmoment i inriktningen mot psykiatrisk vård med fokus på makt och ansvar i hälso- och sjukvård. Detta kommer att ge studenterna möjlighet att få kunskaper genom ett vetenskapligt perspektiv från ett annat vetenskapsområde, om ett område som är centralt för vården och specialistsjuksköterskans profession.

Ett annat utvecklingsområde är studenternas möjlighet till internationella samarbeten och utbyten. Internationalisering är en av kvalitetsaspekterna i Uppsala universitets modell för kvalitetsarbete och redan nästa år ska vi utvärdera specialistsjuksköterskeprogrammet enligt modellen. Det är en utmaning med internationella utbyten då utbildningen är förhållandevis kort sett till tid. Studenterna har ofta hunnit etablera familj och har andra åtaganden parallellt med specialistutbildningen. Sjuksköterskeprogrammen har en gemensam internationaliseringskoordinator och vid varje utbildningsstart ges information till studenterna om de möjligheter till utbyte som finns. Under de senaste åren har någon enstaka student utnyttjat möjligheten till VFU i ett annat land. Under våren 2022 har ett ömsesidigt utbyte med lärosätet NTNU i Trondheim inletts, med förhoppning om både studentmöten på plats och virtuella seminarier med kurser i ett mastersprogram för sjuksköterskor. En framtida möjlighet är att initiera fler möjligheter till virtuella internationella utbyten med andra lärosäten. Vi har nyligen även fått kännedom om att studentutbyten inom Erasmus även kan ske i direkt anslutning till avslutad utbildning. Denna möjlighet reducerar problemet tid för längre utbyten i en ettårig påbyggnadsutbildning och kommer att undersökas närmare under året som kommer.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Bedömningsgrund Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen.

Lärosätets redogörelse:

Utformning, genomförande samt examination av det utvalda målet inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen

Studenterna möter sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen i en progression genom studieuppgifter, läraaktiviteter och seminarier, VFU och andra examinationer. Kunskap i områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, vilket utgör examensmålets första del, framhålls redan vid programstart som en förutsättning för att kunna verka som specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård. Att kritiskt granska, använda och utvärdera för området relevanta forskningsresultat utgör därför en röd tråd genom utbildningen och fokus ligger på att förbereda studenterna för att kunna omsätta dessa färdigheter i den kommande yrkesutövningen. I de flesta uppgifter, så väl teoretiska som praktiska, tränas och examineras studenterna i att använda vetenskap och beprövad erfarenhet för att skapa underlag för fortsatt kunskapsutveckling och även ge insikter till nya arbetssätt i psykiatrisk omvårdnad. I examinationer finns oftast en deluppgift att analysera vårdssituationer och utöver referenser till aktuella forskning, beskriva och reflektera över beprövad erfarenhet. Ett exempel finns i en av de första kurserna i utbildningen, *Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans kompetensområde, 3PS317* (termin 1), där studenterna tränas i att självständigt genomföra kroppsliga och psykiatriska omvårdnadsbedömningar i psykiatrisk vård. Kursen innehåller exempelvis en workshop med fokus på kliniska resonemang med syftet att *med teoretisk underbyggnad kunna argumentera för ställningstagande, samt kunna problematisera kliniska resonemang på avancerad akademisk nivå*. Studenterna förbereder sig i små grupper, där de väljer ett akutpsykiatriskt sjukdomstillstånd och utgår från att en patient med detta tillstånd läggs in på en akutpsykiatrisk avdelning för heldygnsvård. Studenterna gör sedan tillsammans en prioritering av vilka omvårdnadsbedömningar som de bedömer behöver prioriteras *akut* respektive *skyndsamt* och vilka som *kan vänta några dagar*. De ska även beskriva vilka bedömningar som de anser bör vara gjorda *innan utskrivning*. Prioriteringar motiveras med utgångspunkt i ett helhetsansvar för patientens hälsa,

välbefinnande och återhämtning. Ytterligare en aspekt som ska diskuteras är *Vilka av dessa bedömningar anser ni behöver utföras av sjuksköterska respektive specialistsjuksköterska och kan således inte utföras av eller delegeras till undersköterska? Motivera och koppla era resonemang till den litteratur ni läst.* Under seminariet argumenterar studenterna för sina val och prioritering av omvårdnadsbedömningar och diskuterar dessa i gruppen – resonemangen ska kopplas till relevant litteratur. I kursens avslutande individuella skriftliga hemtentamen ska studenten välja en omvårdnadssituation och med stöd av litteratur beskriva två bedömningar som en specialistsjuksköterska bör utföra som en del i omvårdnadsprocessen i den valda situationen. Till bedömningarna ska exempel på metoder och/eller verktyg såsom skalor och bedömningsinstrument som kan bidra till den samlade bedömningen anges. Motivering av bedömningar och metoder ska ske med referenser till litteratur.

I kursen *Vårdvetenskaplig teori och metod, 3PS055*, (termin 1 eller 3) har studenterna en individuell, skriftlig examinationsuppgift i vilken de först beskriver en klinisk situation relevant för inriktningen för att sedan analysera och diskutera den ur ett omvårdnadsteoretiskt perspektiv. Syftet med uppgiften är att studenterna ska få kunskap om teorier, modeller och begrepp inom huvudområdet och hur dessa kan tillämpas i omvårdnaden i deras kommande yrkesutövning som specialistsjuksköterska. Med hjälp av teorin gör studenterna en analys och diskussion i vilken de använder teorin som en förståelse- och förklaringsmodell till den valda kliniska situationen. Studenterna diskuterar också situationen ur ett samhällsperspektiv de själva väljer. Syftet här är att studenterna ska börja utveckla en förståelse för sin professions roll i ett vidare perspektiv. Kriterier finns tydliggjorda för studenterna och för godkänt krävs att en klinisk situation samt teori finns beskrivna, att studenterna diskuterar dessa i relation till varandra samt i ett samhällsperspektiv.

I kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I, 3PS321*, (termin 2) finns kursmålet *studenten ska kunna identifiera och bedöma sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen.* I kursens olika seminarier; personcentrerad omvårdnad vid komplexa vårdbehov vid tvångsvård, makt, etik och ansvar samt samtal och samtalsfärdigheter tränar studenterna att reflektera, analysera och diskutera hur beprövad erfarenhet kan förstås i förhållande till vetenskap inom ett flertal områden. Seminarierna förbereder studenterna på att kunna befästa ett arbetssätt som specialistsjuksköterskor behöver för att självständigt kunna hantera komplexa företeelser och frågeställningar. Måluppfyllelsen bedöms i kursen utöver seminarium även under VFU och i en avslutande individuell skriftlig hemtentamen, momenten beskrivs nedan. Huruvida studenten kan tillämpa evidensbaserad vård med ett kritiskt förhållningssätt och i detta utgå från sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet, bedöms under VFU med hjälp av bedömningsinstrumentet AssCE. De flesta bedömningsgrunder i AssCE tangerar studentens förmåga att diskutera sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet, men bedöms specifikt i faktor 17. *Vetenskaplig medvetenhet.* Detta är den första kursen av två som innefattar VFU och vi håller vid kursstart en noggrann genomgång av vilka kursmål som studenten förväntas uppnå efter VFU. Vi tydliggör hur student och handledare ska använda AssCE under VFU och hur student, handledare och lärare förväntas använda AssCE i bedömningssamtalet. Vid mittbedömning, som sker av universitetslärare, bedöms måluppfyllelse i relation till respektive bedömningsområde och i den aktuella vårdkontexten. I det fall läraren bedömer att det föreligger risk för att studenten inte kommer nå kursmålen, upprättas en åtgärdsplan i samråd med student, handledare och huvudhandledare. En åtgärdsplan följs alltid upp av lärare tillsammans med student och handledare i slutet av VFU-tiden. Kursen avslutas med en hemtentamen som examinerar att studenten kan identifiera, bedöma, diagnostisera, planera, åtgärda och utvärdera komplexa vårdbehov,

detta i samverkan med patient och närstående. Studenten ska här också visa förmåga att identifiera och bedöma sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen. Under VFU genomför studenten självständigt en omvårdnadsbedömning av minst en patient och upprättar tillsammans med patienten en omvårdnadsplan. Exempel på en av uppgifterna: *Du ska med hjälp av relevanta skattningsinstrument och med utökad omvårdnadsanamnes och status, identifiera behov av omvårdnad. Du ska formulera behov av omvårdnad (gärna formulerat som en omvårdnadsdiagnos), mål samt oberoende omvårdnadsåtgärder i en omvårdnadsplan samt i förkommande fall föreslå beroende åtgärder. Det ska tydligt framgå att ordinerade omvårdnadsåtgärder är evidensbaserade. Redogör för hur du analyserat och reflekterat över valt skattningsinstrument, resultatet av bedömningen och redogör kortfattat för val av omvårdnadsåtgärder utifrån evidens. Ange referenser.*

Nästa kurs *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa II, 3PS322*, (termin 2) är uppbyggd på samma sätt som föregående kurs med inläsning och seminarier, avslutande VFU och en hemtentamen. För att säkerställa progression fokuserar seminarierna i denna kurs på en ökad komplexitet och områden relevanta för specialistsjuksköterskan inom psykiatrisk vård till exempel: suicidnärhet, komplexa behov vid substansbrukssyndrom och närståendes behov. En av tentamensuppgifterna i avslutande hemtentamen är utformad på samma sätt som i föregående kurs (*3PS321*). Studenten ska i denna tentamensuppgift välja ett annat område för att beskriva behov av omvårdnad än det som valdes i föregående kurs. Uppgiften är vald för att befästa ett arbetssätt som baseras på tillämpning av evidensbaserad kunskap med ett kritiskt förhållningssätt och som utgår från sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Vi bedömer att detta bidrar till att studenterna utvecklar förmåga att hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer, och ger förutsättningar för yrkesverksamhet som ställer stora krav på självständighet. Att genomföra samma tentamensuppgift, fast i ny VFU-kontext, bedömer vi skapar progression och ger förutsättningar för studenten att tillämpa den återkoppling som givits vid föregående kurs. Uppgiften är skapad för att tydliggöra kopplingen mellan teoretisk kunskap och praktisk tillämpning, då tanken är att studenten kan utgå från en vårdssituation under VFU, i val av omvårdnadsplanering.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka är att det i inriktningens alla kurser krävs av studenten att förhålla sig vetenskapligt och referenser till aktuella vetenskapliga publikationer krävs i inlämningsuppgifter och i förberedelser och presentationer till seminarier. Förutom kurslitteratur används studier publicerade i vetenskapliga tidskrifter valda utifrån nyhetsvärde, relevans för området och metod. Ett återkommande inslag är även att studenterna förutsätts söka egna relevanta studier inför seminarier och andra läraaktiviteter. Detta gör att studenterna under hela utbildningen reflekterar över, beskriver och diskuterar aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete i enskilda uppgifter såväl som i seminarier. Avsikten är även här att förbereda studenterna på ett arbetssätt som de sedan ska kunna tillämpa i den patientnära vården – eller den kontext där de efter avslutad utbildning kommer att vara yrkesverksamma.

Ytterligare en styrka är att vi uppfattar att vi applicerar ett helhetstänk genom samtliga kurser, utifrån att en röd tråd finns mellan att studenten på olika sätt tränar kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete – samt att kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen återkommande diskuteras mot tillämpning i patientnära vård, men även andra kontexter där specialistsjuksköterskor är verksamma, så som inom forskning och utvecklingsarbete. I den sista kursen i utbildningen, *Examensarbete inom*

psykiatrisk vård, 15 hp, 3PS315 (termin 2 eller 4), fördjupas det vetenskapliga förhållnings- och arbetssättet ytterligare genom ett självständigt arbete i form av en empirisk eller litteraturstudie framskrivet i uppsatsformat. En styrka är att alla studenter från och med våren 2023 går denna 15 hp kurs. I kursen ingår att kunna analysera och värdera vetenskaplig litteratur och beprövad erfarenhet, att kunna reflektera över möjliga tillämpningar av de egna resultaten utifrån ett individ- och professionsperspektiv samt formulera kliniska implikationer inom omvårdnad vid psykisk ohälsa och sjukdom. Dessutom ingår att kunna kritiskt granska andras vetenskapliga arbeten samt försvara sitt eget.

Sedan nya kursplaner fastställdes inför innevarande läsår 2021–2022, med kurserna som beskrivits ovan: *Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans kompetensområde, Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I* och *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa II*, har vi i studie- och tentamensuppgifter uppmärksammat att ett antal studenter inte har de förkunskaper från grundnivå som ligger till grund för och är en förutsättning för att kunna nå kursernas mål. Det manifesteras genom att studenten inte kan skilja ut sjuksköterskans autonoma ansvarsområden, den oberoende omvårdnaden, från medicinskt ordinerade åtgärder, den beroende omvårdnaden. I uppgifter där bedömning, diagnosticering och planering av åtgärder ska beskrivas, beskriver studenterna i vissa fall endast medicinskt assisterande undersökningar, mål och åtgärder som saknar ett tydligt omvårdnadsfokus. Ovanstående är något som vi efter upptäckt lyft och diskuterat i lärargruppen. Vi behöver planera för att utöka tid för undervisningsmoment, men även skapa nya läraaktiviteter med syftet att studenterna ska kunna bygga vidare på sina kunskaper om omvårdnadsprocessens tillämpning från grundnivå och ta dessa kunskaper vidare till avancerad nivå där studenterna ska visa förmåga att bedöma, diagnosticera och planera omvårdnadsåtgärder i samband med komplexa vårdsituationer.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Bedömningsgrund Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå det utvalda målet inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

visa sådan kunskap och färdighet som krävs för att medverka i behandling, habilitering och rehabilitering inom psykiatrisk vård och omsorg.

Lärosätets redogörelse:

Utformning, genomförande samt examination av det utvalda målet inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen

I kursen *Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans område, 3PS317*, (termin 1) är fokus på omvårdnadsbedömningar inom psykiatrisk vård, (se mer under bedömningsgrund Måluppfyllelse – kunskap och förståelse) samt bedömning av och åtgärder för rehabilitering och habilitering i relation till begreppet återhämtning som en pågående process. I examinationen i denna kurs ingår en tentamensfråga där studenterna ska definiera begreppen rehabilitering och habilitering, samt beskriva samhällets insatser för habilitering respektive rehabilitering, inklusive samordningsansvar. I en deluppgift ska studenten söka litteratur med fokus på recovery och/eller reclaiming, definiera återhämtning, beskriva skillnader och likheter mellan begreppen rehabilitering och återhämtning samt beskriva förutsättningar och insatser för en återhämtningsprocess av god kvalitet för en person med psykisk ohälsa eller sjukdom.

För att kunna medverka i behandling, habilitering och rehabilitering på avancerad nivå krävs inte bara fördjupade kunskaper i omvårdnad. I programmet ingår kursen *Psykiatri inom specialistsjuksköterskans kompetensområde, 3PS316*, (termin 1) där psykiatrisk etiologi och epidemiologi, den psykiatriska diagnostiska processen, behandlingsmetoder, psykofarmakologi men även juridik och etiska principer inom området ingår. Dessa kunskaper är av stor betydelse för att som specialistsjuksköterska med eget ansvar kunna medverka i vården. I kursen arbetar studenterna i grupp med några olika vårdssituationer och vid redovisningarna deltar läkare som i många fall också bedriver egen forskning inom det psykiatriska fältet i nationell och internationell framkant. Kursen avslutas med en individuell skriftlig salstentamen där studenterna ska kunna visa kunskap inom etiologi och epidemiologi, den psykiatriska diagnostiska processen, behandlingsmetoder och psykofarmakologi.

Seminarier i kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I, 3PS321*, (termin 2) förbereder studenterna på att kunna befästa ett arbetssätt som specialistsjuksköterskor behöver för att självständigt kunna hantera komplexa företeelser och frågeställningar men även kunna medverka i behandling, habilitering och rehabilitering inom psykiatrisk vård och omsorg. Måluppfyllelsen bedöms i kursen utöver seminarium även under VFU. Huruvida studenten kan medverka vid och genomföra undersökningar och behandlingar, bedöms under VFU med hjälp av bedömningsinstrumentet AssCE. Detta bedöms specifikt i faktor 11. Till skillnad från inriktningens mål innefattar bedömningen av faktor 11 att studenten inte bara ska visa på förmåga att medverka utan även självständigt utföra undersökningar och behandling. Självständigheten anser vi är ett krav för att kunna verka som specialistsjuksköterska. Kursen avslutas med en individuell skriftlig hemtentamen. För detaljerad beskrivning, se under Bedömningsgrund Måluppfyllelse – Kunskap och förståelse.

Kursen som följer *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa II, 3PS322*, (termin 2) är uppbyggd på samma sätt som föregående kurs med inläsning och seminarier, avslutande VFU och en hemtentamen. För att säkerställa progression fokuserar seminarierna i denna kurs på en ökad komplexitet och områden relevanta för att som specialistsjuksköterska kunna medverka i behandling, habilitering och rehabilitering inom psykiatrisk vård och omsorg: suicidnärhet, komplexa behov vid substansbrukssyndrom och närståendes behov. För detaljerad beskrivning, se under Bedömningsgrund Måluppfyllelse – Kunskap och förståelse.

För att kvalificerad *medverkan* i vården ska äga rum utgör samverkan i team en central kompetens. Denna kompetens fördjupas och bedöms under VFU med hjälp av AssCe, där bedömning av faktor 14 innebär att studenten ska visa god samarbetsförmåga och respekt för andras kunskaper och synpunkter. Dessutom ska studenten visa förmåga att integrera vårdteamets samlade kunskaper för patientens välbefinnande och vårdens kvalitet. Även i kursen *Kärnkompetenser inom specialistsjuksköterskans kompetensområde, 3PS318*, (termin 1 eller 3) finns ett moment om teamarbete. I en uppgift använder studenterna exempel från egen erfarenhet inom hälso- och sjukvård och söker aktuell forskning inom arbetsmiljö för att belysa möjliga orsaker till uppkomna situationer och även kunna ge förbättringsförslag. I kursen undervisas om strukturella problem som till exempel ”Lateral violence in nursing” och även interpersonella utmaningar i teamarbete.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan i programmet är att området behandling, habilitering och rehabilitering inom psykiatrisk vård och omsorg är väl tillgodosett. Ett centralt mål i utbildningen är att ge sjuksköterskor förutsättningar att självständigt tillämpa och utveckla evidensbaserade arbetsmetoder, men även att skapa förmåga till att samarbeta, samverka och på så sätt medverka i vården. För att optimera förutsättningar till lärande i samarbete och medverkan i vården, ser vi stora möjligheter att återuppta samverkan med utbildningen till specialistläkare. I många år har en interprofessionell seminariestrimma funnits i utbildningarna, där blivande specialister inom respektive profession har mötts i diskussioner om bland annat tvångsvård, suicidnärhet och etiska dilemman i den psykiatriska vården. Strimman har under de senaste terminerna pausats kopplat till praktiska förutsättningar, men önskemål finns inom lärarkollegiet även inom läkarutbildningen/ST-läkarutbildningsorganisationen att återuppta detta arbete.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Dessa exempel kan bestå av kursmål, lärandeaktiviteter, hur examinationsuppgifter är utformade och vilka bedömningskriterier som används.

Bedömningsgrund Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Lärosätets redogörelse:

Utformning, genomförande samt examination av det utvalda målet inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen

I kursen *Vårdvetenskaplig teori och metod, 3PS055*, (termin 1 eller 3) finns ett kursmål att studenten ska kunna beskriva sitt behov av ytterligare kunskap inom området. I en individuell inlämningsuppgift i teoretisk ämnesfördjupning, med syftet att visa kunskap om teorier, modeller och begrepp inom huvudområdet vårdvetenskap med inriktning mot omvårdnad och hur dessa kan användas i kliniskt patientrelaterat arbete, finns en deluppgift ”Självvärdering”. I denna uppgift ska studenten identifiera och värdera sitt behov av ytterligare kunskap inom området som bearbetats i inlämningsuppgiftens första del. Studenten ska reflektera med stöd av kursmål och en taxonomi för lärande. De vanligast använda taxonomierna för lärande finns presenterade i form av kursmaterial i lärplattformen och studenterna väljer en av dessa. Denna uppgift bidrar till att ge studenten insikt i strukturer för lärande och skillnader mellan kunskapsnivåer i kunskap, färdigheter och värderingsförmåga.

I kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I, 3PS321*, (termin 2) finns ett kursmål att studentens ska kunna beskriva det egna behovet av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens. I denna kurs examineras kursmålet i VFU med hjälp av bedömningsinstrumentet AssCE. Se information om bedömning under VFU i kursen under Bedömningsgrund Måluppfyllelse – kunskap och förståelse. Vid mittbedömning, som sker av universitetslärare, bedöms studentens förmåga att beskriva sina kunskaper och färdigheter, men även utvecklingsområden i relation till varje bedömningsområde och i den aktuella vårdkontexten. I slutet av bedömningen finns under rubriken Professionellt förhållningssätt, faktor 19, Självkänedom. Där ska studenten mer beskriva förmågan att visa insikt om egna styrkor och begränsningar, att se delar som behöver utvecklas, visa hur vederbörande aktivt ska arbeta med sin professionella utveckling samt kunna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap.

Sedan vi för två år sedan i kursen införde en mer detaljerad, specificerad och konkretiserad introduktion av AssCE inför VFU, har vi iakttagit att studenterna – enligt instruktion – mer aktivt använder bedömningsunderlaget som ett arbetsdokument under VFU och diskuterar områden, men även kursmål med handledare. Till detta har även riktade VFU-uppgifter införts, med syfte att göra VFU mer likvärdig avseende förutsättningar för lärande, oavsett i vilken kontext VFU sker. VFU-uppgifterna utgör läraaktiviteter kopplade till examination i form av tentamen där en uppgift utgörs av att teoretiskt analysera grunden till en omvårdnadsplan, samt även i tentamen kunna ge exempel på en praktiskt användbar sådan. Studenterna, som ansvarar för att leda bedömningsamtalen vid VFU, upplevs generellt sett väl förberedda vid bedömning av VFU och ger ofta detaljerade, konkreta och väl underbyggda exempel som ligger till grund för lärarens bedömning av måluppfyllelse. Bedömningsunderlaget som används vid VFU ger ett bra underlag för att synliggöra studenternas kunskapsluckor och behov av mer träning i specifika områden.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka med utbildningen är inlämningsuppgiften Självvärdering där studenten får kunskap om och också använder en taxonomi för lärande. En styrka är även strukturen i kurserna som bygger på inläsning, reflektion och ofta diskussion inför ett seminarium. Som avslutande del av seminarier ger lärare i många fall utrymme för studenterna att själva reflektera över sitt behov av ytterligare kunskap inom det område som behandlats.

Ett utvecklingsområde är att i fler studieuppgifter inkludera frågor om identifiering av det egna kunskapsbehovet. Denna uppgift är något som vi kommer att införa redan i höst på ett mer strukturerat sätt, och inkluderas i samband med läraaktiviteter och seminarier - till exempel som en reflektionsuppgift efter seminariet: vad lärde jag mig, vad behöver jag lära mer om och på vilket sätt kan jag inhämta den kunskapen/färdigheten? Som avslutande muntlig reflektion vid ett seminarium blir då en extra bonus att studenten återkommande kan ta del av hur andra ser på sin kunskaps- och kompetensutveckling. Vi har identifierat att vi behöver se över introduktionen i några kurser då vi i kurserna både har studenter som läser helfart och studenter på halvfart. Detta innebär att vissa moment kan behöva flyttas, alternativt kompletteras, då termin ett för helfartsstudenterna även utgör termin 3 för de studenter som läser halvfart. Uppgiften med självvärdering med hjälp av en taxonomi är exempel på en sådan uppgift som studenter vilka läser halvfart inte genomfört, innan deras VFU. Här skulle förutsättningarna bli bättre om alla studenter hade fått kunskap om taxonomier för lärande och kunskapsnivåer, innan de bedöms avseende förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningsgrund Jämställdhet

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Lärosätets redogörelse:

Jämställdhet i specialistsjuksköterskeprogrammet mot psykiatrisk vård

Ett område av hög relevans för jämlikhet i utbildningen är utformningen av de beskrivningar av vårdssituationer och Case-scenarier som används i undervisning. Där arbetar vi lärare kontinuerligt med kollegial granskning och uppmärksammar behov av förnyelse, både avseende jämställdhet i personbeskrivningar och beskrivningar av situationer. Lärare strävar även efter att tillgodose att både manliga och kvinnliga författare är representerade i litteraturlistor, men forskare inom omvårdnad är ännu till övervägande del kvinnor. Inte bara kollegor utan även studenter har en viktig uppgift att fylla när det handlar om granskning av kursmaterial och litteratur. Genom att lämna tid för återkoppling och diskussion i slutet av genomförda läraktiviteter och i slutet av kurser ges möjlighet för studenter att komma med bra förnyelseförslag till kursmaterial såsom litteratur, inspelat material och beskrivningar av vård mot bakgrund av bland annat en ökad jämlikhet. Ytterligare ett område att beakta är att ge samma möjligheter för män och kvinnor att genomföra utbildningen. Det sker genom att undervisningen förlagd vardagar mellan 9.15 och som längst 16.00. Ingen undervisning eller examination sker på lördagar. Schemat för kursen anslås minst fem veckor innan kursstart för att underlätta studenternas planering. Vi strävar också efter att i möjligaste mån anpassa VFU-placeringar efter studenters behov.

Exempel på undervisningsmoment om jämställdhet

I kursen *Psykiatri inom specialistsjuksköterskans område 3PS316* (termin 1) är ett av kursmålen att beskriva och redogöra för etiologi och epidemiologi för psykiska sjukdomar hos barn, vuxna och äldre. I undervisningen liksom i läroboken *Psykiatri* (redaktör Herlofsson med flera) finns tydligt beskrivet att flera psykiska sjukdomar drabbar könen i olika grad. Till exempel är depression och ångest vanligare hos kvinnor medan Autism och ADHD oftare diagnosticeras hos pojkar och fler flickor diagnostiseras med ätstörningar. Detta föranleder diskussion om diagnostisering och i kursen finns två seminarier med syftet att lära mer om medicinsk diagnostisering. I kursen *Kliniska bedömningar inom specialist-sjuksköterskans område 3PS317* (termin 1) finns kursmålet *med helhetsyn på människan kunna genomföra strukturerade bedömningar vid komplexa vårdbehov utifrån relevanta kulturella och sociala aspekter och med beaktande av mänskliga rättigheter*. Här tränas studenterna i att göra relevanta omvårdnadsbedömningar. Instruktioner till en av uppgifterna lyder: *Utgå från det psykiatriska tillstånd ni valde att arbeta med i den förra modulen, men fördjupa er nu mer specifikt i hur de omvårdnadsbedömningarna ni valt bäst genomförs. Exempel på aspekter ni kan fördjupa er i här är: Vad är särskilt viktigt att inhämta information om/kartlägga i omvårdnadsanamnes och status? Vilka*

skattningsinstrument kan vara aktuella att använda? Är det i sådana fall något särskilt ni ser är viktigt att beakta som specialistsjuksköterska? Vilka potentiella utmaningar ser ni med bedömningen av de omvårdnadsbehov som ni valt? I denna kurs finns förutom litteratur om bedömning av omvårdnadsbehov även obligatorisk inläsning av publikationer från Nationellt centrum för kvinnofrid: Våld och Hälsa, en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa och även Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. I detta moment ingår även som läraktivitet en webbkurs om våld i nära relationer.

Lärosätets övergripande arbete med jämställdhet

På en mer administrativ nivå finns vetenskapsrådets kommitté för lika villkor. En av lärarna i utbildningen är ledamot och arbetar för närvarande med lika villkorsfrågor för studenter under VFU. På institutionen för medicinska vetenskaper finns även institutionens lika villkorsarbete.

Styrkor och utvecklingsområden

Enligt Uppsala universitets anställningsordning eftersträvas en jämn könsfördelning mellan de anställda och i utbildningen möter studenter både kvinnor och män som lärare och handledare. En styrka är att psykiatrisk vård av tradition har en jämnare könsfördelning bland sjuksköterskor så väl som andra närliggande professioner som studenten möter i denna kontext. Detta medför att studenterna möter både kvinnor och män i teoretisk undervisning såväl som under VFU. Vid nyrekrytering och vikariat behövs fördelning mellan kvinnor och män ändå beaktas, liksom vid inbjudan till olika föreläsare och lärare. Dock behöver detta arbete bedrivas parallellt med principen om att anställning vid lärosäten ska ske efter granskning av meriter och erbjudas den sökande som är bäst lämpad. I detta arbete finns flera tänkbara åtgärder på sikt, så som exempelvis anonymiserade ansökningar – något som skulle kunna minska risken för att faktorer som kön, etnicitet eller liknande skulle påverka urvalet.

I programinriktningen har tidigare funnits ett särskilt utbildningsmoment om jämställdhet, både avseende vårdpersonal och arbetsmiljö, men framför allt bemötande och vård för patienter. Här finns ett material att använda som belyser brist på jämställdhet som patienter möter i samband med vård. Dessutom kan studenter tränas i att identifiera det arbete som sker/inte sker för jämställdhet på samhällsnivå. Momentet har tillfälligt pausats på grund av att delar av materialet behöver uppdateras och anpassas till innehållet i de nya kursplanerna, avsikten är att återuppta undervisningen i kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I, 3PS321*, (termin 2) vårterminen 2023. Nytt material till momentet finns nu även samlat som inspiration inom programmets kollegium efter att alla lärare i sjuksköterskeprogrammen deltog i ett seminarium om jämlik vård och normkritik, våren 2021. Ett utvecklingsområde är att i denna undervisning, momentet jämställd vård, bättre än tidigare kunna återknyta till studenternas kunskaper från kurserna i termin 1: *Psykiatri inom specialistsjuksköterskans område 3PS316* om diagnoser och rapporterad psykisk ohälsa och omvårdnadsbedömningar i kursen *Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans område 3PS317*.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningsgrunder Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Lärosätets redogörelse:

Uppföljning av utbildningens utformning, genomförande och examinationer samt kvalitetsutveckling och återkoppling till intressenter

Utbildningen följs upp strukturerat på flera nivåer, både på kursnivå, på programnivå, på fakultetsnivå i GRUNK och i ON på vetenskapsområdet. På kursnivå är de kursvärderingar – innehållande såväl aspekter av studiesocial miljö, upplevelse av diskriminering och genomförande av undervisning och examination - som studenterna fyller i, centrala. Dessa utgör dock inte det enda underlaget för uppföljning, åtgärder och återkoppling. Lärare uppmanas att vid respektive undervisningsmoment inhämta studenters värdering av den enskilda undervisningen, vilken sedan diskuteras vid regelbundna möten i lärarlaget. Vi erfar att det är vanligt förekommande att lärare använder utvärdering av sin undervisning, exempelvis i form av "utvärderingsrunda" i slutet av ett seminarium, där studenterna kort berättar vad de lärt sig under förberedelserna samt under seminariet. Läraren har då även möjlighet att dela sin egen reflektion över både innehåll och studenternas aktivitet och återkoppla till studenterna på en övergripande nivå. Kursvärderingarna har genomgående en god svarsfrekvens som mellan 50–86 %. Även om antalet studenter i vissa kurser är få, bedömer vi att kursvärderingarna därmed utgör ett i många fall mycket gott underlag för att bedöma hur studenterna uppfattar undervisning, examinationer och hur dessa genomförs – likaså ett bra underlag för att fånga upp upplevelse av diskriminering. Kursansvarig sammanställer en *kursrapport* efter genomförd kurs, vilken grundar sig både på kursvärdering samt på övrig inhämtad återkoppling så som vid enskilda undervisningstillfällen eller annan kommunikation med studenter och medverkande lärare. På programnivå följs kursrapporter upp av programkommittén för sjuksköterskeprogrammen, PK. Där initieras även det programövergripande utvecklingsarbetet.

En styrka är det strukturerade arbetet för kvalitetsuppföljning och utvärdering med stöd i Uppsala universitets modell för årsuppföljningar som presenteras i PK, GRUNK och ON varje hösttermin och som vart sjätte år inbegriper en större utvärdering, inkluderande självvärdering, extern kollegial granskning, planeras och genomförs utvecklingsarbetet läsårsvis i specialistsjuksköterskeprogrammet. Det är elva aspekter som Uppsala universitets kvalitetsuppföljning omfattar och som vetenskapsområdet har definierat.

I inriktningen mot psykiatrisk vård har lärare tillsammans med lärare i de andra tolv inriktningarna i specialistsjuksköterskeprogrammet utvecklat kursinnehåll och examinationer i kursen *Vårdvetenskaplig teori och metod, 3PS055* (termin 1 eller 3) med en likalydande kursplan och gemensam kursexaminator för alla inriktningar. Detta arbete har ett starkt fokus på hur kursmoment i högre grad än tidigare ska kunna ge möjligheter till studenter att tillägna sig kunskaper som krävs för en magisterexamen i vårdvetenskap med inriktning mot omvårdnad i både vetenskaplig metod och vårdvetenskaplig teori. Utvecklingsarbetet initierades efter att kursvärderingar visade att studenter efterfrågade mer läraaktiviteter och mer övningar i tillämpning. Detta arbete kommer att fortgå även under nästa läsår i programmets kollegium under ledning av kursens examinator.

Under 2020–2021 genomfördes ett kvalitetsutvecklingsarbete i inriktningen mot psykiatrisk vård med fokus på kursplaner som uppdaterades avseende kursmål, innehåll och examinationer. Även en stor del av läraaktiviteter har uppdaterats och utbildningens kurser har nu en mer enhetlig utformning. Ett schema för konstruktiv länkning har använts som stöd i arbetet med kursplaner och vi har strävat efter att tydliggöra hur mål, undervisning och examinationer länkar till varandra. Med hjälp av införandet av lärplattformen Studium (Canvas) gavs en förbättrad möjlighet att metodiskt arbeta med att utforma varierande läraaktiviteter genom att använda de möjligheter som plattformen erbjuder. Bland annat finns nu inspelade föreläsningar, obligatoriska diskussioner i grupper inför seminarier, möjligheter för studenter att bidra med kursmaterial och kontaktvägar mellan student och lärare. Detta underlättar för studenterna i planeringen av sina studier, men ger även bra förutsättningar för lärandet då allt kursmaterial är samlat på ett ställe i god tid innan kursstart. Syftet och målet med detta arbete har varit att skapa bättre förutsättningar för studenter att få kunskaper och färdigheter som specialistsjuksköterska i en hälso- och sjukvård med förändrade krav.

Åtgärder för kvalitetsutveckling har under hösten 2021 omfattat att förbättra förutsättningar för att programmets inriktningar ska ge studenterna goda kunskaper i hållbar utveckling i omvårdnad. I samband med utvärdering av lärardagar om hållbar utveckling framkom att det fanns ett behov hos lärare av att lära mer och även få ett undervisningsmaterial om hållbar utveckling i relation till omvårdnad. Ett seminarium för lärare i programmet, anordnades, med inbjuden föreläsare, och med förberedelser genom inläsning av litteratur. Dessutom finns nu inspelade föreläsningar till studenter att användas i kurser. Även studie- och seminarieuppgifter från alla utbildningar samlades i en gemensam mapp, som inspiration inom programmets kollegium. Till exempel har en inspelad föreläsning och en studieuppgift i hållbar utveckling inkluderats i kursen *Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I, 3PS321* (termin 2). Uppgiften är omformad från en tidigare tentamensuppgift. Studenten ska först definiera begreppet hållbar utveckling och sedan identifiera och reflektera över hur omvårdnad inom psykiatrisk vård kan planeras och genomföras i relation till hållbar utveckling samt hur omvårdnad kan påverka hållbar utveckling.

Genomströmning och avbrott

De flesta avbrott från utbildningen, samt ansökan om studieuppehåll, erfar vi sker i utbildningens början. I vissa fall redan under de första veckorna eller under de första terminerna för studenter som läser på halvfart. Vår bedömning är att det finns olika skäl till avbrott och ansökan om studieuppehåll. När avbrott och ansökan om studieuppehåll sker tidigt i utbildningen är vår erfarenhet att orsaken ofta är kopplad till studentens förändrande förutsättningar i form av möjlighet till studieledighet eller att studenten kommit till insikt om att studierna är mer krävande än förväntat, alternativt en insikt om att de egna förkunskaperna brister. Vissa avbrott och ansökan om studieuppehåll beror på studenters ändrade förutsättningar i privatlivet så som föräldraledighet eller sjukdom – i dessa fall kan naturligtvis avbrott

eller studieuppehåll ske när som helst under studiernas gång. Kursansvarig har i de flesta fall en dialog med den student som söker om studieuppehåll för att bilda sig en uppfattning om orsaken till studieuppehåll eller avbrott, samt om möjligt göra en preliminär plan för återgång i studier. Den formella hanteringen vid avbrott och studieuppehåll sköts centralt av studievägledare vid Studentservice för farmaci, medicin och vård. Det är även studievägledare som kan informera om och hänvisa student vidare vid behov av olika former av stöd som till exempel vid tillfällig eller varaktig funktionsnedsättning, språkstöd, kurser i studieteknik eller annan form av stöd från Studenthälsan.

Inom utbildningen har vi en generös inställning till flexibel studiegång och strävar efter att underlätta för studenterna att klara utbildningen inom stipulerad tid. En viktig del i detta är att erbjuda minst ett tillfälle till omexamination under innevarande termin när så är praktiskt möjligt. Studenter med dokumenterade särskilda behov, erbjuds anpassning av examination. Exempel på sådan anpassning kan vara förlängd skrivtid vid tentamen, eller anpassning av examinationsform där det bedöms möjligt utan att kompromissa med möjligheten att examinera kursens mål. När studenter signalerar att de upplever sig sakna nödvändiga förkunskaper erbjuder kursansvarig studenten råd om lämplig repetitionslitteratur, samt i förekommande fall hänvisning till universitetets språkverkstad eller andra centrala stödinstitutioner.

Styrkor och utvecklingsområden

Vi ser den förhållandevis höga svarsfrekvensen vid kursvärderingar som en påtaglig styrka avseende möjligheten till uppföljning, åtgärder och återkoppling. Vi tror att denna är kopplad till att studenterna uppfattar lärarna som engagerade och genuint intresserade av studenternas åsikter och återkoppling – något som också återkommande lyfts i kursvärderingarna. Vi uppfattar också att studenterna vid värdering av enskild undervisning, samt i kursvärderingar, genomgående lyfter både styrkor och utvecklingsområden i aktuell undervisning/kurs, vilket stärker uppfattningen om att den återkoppling som ges ofta är ärlig och genuin.

En samtidig styrka och svaghet är lärarnas kliniska förankring. En styrka i detta sammanhang är att studenterna kan uppfatta att lärarna genuint vill utveckla utbildningens aktualitet och användbarhet, medan en svaghet kan vara att studenter skulle kunna vilja undvika att rikta kritik mot ”kollegor” som man kan komma att arbeta med som yrkesverksam. Det är en styrka att studenterna ges möjlighet till varierade sätt att återkoppla: under respektive kurs, vid de flesta enskilda undervisningsmoment samt programövergripande. Vi ser det som viktigt och som en styrka att få återkoppling för uppföljning och åtgärder på flera nivåer. Ett centralt utvecklingsområde är att öka systematiken i studentmedverkan, se mer nästa avsnitt Studentmedverkan.

Bedömningsområde: Studentperspektiv

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningsgrund Studentperspektiv

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Lärosätets redogörelse:

Lärosätets redogörelse:

Studenternas medverkan i utbildningens kvalitetsarbete och utveckling

Möjligheterna för aktiv studentmedverkan är stora inom vetenskapsområdet medicin och farmaci. I alla nämnder och kommittéer ingår studentrepresentanter utsedda centralt av studentorganisationer. Vid sjuksköterskeutbildningarna (specialistsjuksköterske-, barnmorske-, sjuksköterske- och röntgensjuksköterskeprogrammet) finns ett studieråd, Sjuksköterskornas Studentförening i Uppsala (SSiU), som genom samarbete med Medicinska sektionen vid Uppsala studentkår har studentrepresentanter inom styrande organ vid universitetet. SSiU representeras av tre studenter i PK och av en student i GRUNK.

Ett exempel på studentinflytande är ett samverkansorgan vid Akademiska sjukhuset, ULO, där studenternas arbetsmiljö vid Akademiska sjukhuset diskuteras: läsplatser, lunchrum och omklädningsrum. I gruppen som leds av biträdande sjukhusdirektör finns studentrepresentanter från medicinska fakultetens grundutbildningar, representanter för byggnadsavdelning, Uppsala universitet, GRUNK samt lärare från läkarprogrammet och sjuksköterskeprogrammen.

Informationskanaler för tillvaratagande av studenternas synpunkter

Studentmedverkan och inflytande i inriktningen mot psykiatrisk vård sker genom bland annat kursvärderingar. För varje kurs finns en anonym kursvärdering som vid kursslut skickas till studenterna genom lärplattformens e-postfunktion. I kursvärderingarna värderar studenten kursens innehåll, genomförande, sin arbetsinsats och studieupplägg samt värderar den studiesociala miljö som utbildningen erbjuder. I varje kursvärdering finns också frågor som rör kränkande särbehandling eller diskriminering, samt anvisningar om var studenten kan vända sig, i händelse av detta. Från och med nästa läsår kommer denna fråga att kompletteras med att studenten kan lämna förslag på hur kursen (t ex undervisningen, läraaktiviteterna, kurslitteraturen och/eller examinationen) skulle kunna förbättras för att alla studenter ska känna sig välkomna och kunna delta på lika villkor. Sammanställda kursrapporter är tillgängliga för studenter genom kurssidor på lärplattformen. Återkoppling till studenterna sker vid kursstart, genom att kursansvarig rapporterar en sammanfattning av kursrapporten, samt vilka åtgärder och utvecklingsarbete som vidtagits utifrån denna. Detta för att både informera studenter om åtgärder, men även med syfte att öka studenternas motivering till att engagera sig i att ge återkoppling i kursvärderingar

och vid andra tillfällen. Exempel på åtgärder som vidtagits är att tillse att tiden för förberedande studieuppgifter inför seminarier (inläsning och reflektion) är längre än tidigare och att studieuppgifter så långt det är möjligt inte förläggs under jul och nyår. I slutet av varje läsår sker en anonym programutvärdering där studenter i alla tolv inriktningar bland annat tillfrågas om i vilken utsträckning som utbildningen förberett dem för det som varje examensmål stipulerar. I programvärderingen ingår frågor som rör kränkande särbehandling eller diskriminering, samt anvisningar om var studenten kan vända sig, i händelse av detta, samt kommentar om hur lika villkor kan förbättras, se vidare tidigare beskrivning för Kursvärdering. Frisvar och kommentarer används som diskussionsunderlag i programkommittén men slutsatser har behövt balanseras utifrån att svarsfrekvensen kan vara låg.

Tillvaratagande av studenters önskemål och synpunkter sker kontinuerligt, ofta i formativa muntliga eller skriftliga värderingar av undervisningsmoment. Detta bidrar till att under kursens gång ibland kunna justera eller komplettera moment där studenterna önskar till exempel utökad undervisning. Ibland kan även studenter få uppgiften att ordna med ett undervisningstillfälle, antingen i ett område de själva har kunskap inom och erfarenhet av eller att bjuda in någon till utbildningen. Ett ofta förekommande moment, baserat på studenternas önskemål har varit extra statistikundervisning av statistiker men även representanter för specifik psykiatrisk vård. De senaste läsåren har alumner bjudits in att utifrån sina examensarbeten komplettera undervisningen och exempel på arbeten är: Att vara närstående vid alkoholberoende, och Sjuksköterskors uppfattningar om bemötande av patienter med borderline personlighetssyndrom inom somatisk akutsjukvård. Studentinflytande innebär i utbildningen även möjligheter att önska område för VFU och att välja område, forskningsfråga och i möjligaste mån även metod i sitt självständiga arbete.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka i utbildningen för studentens möjlighet till inflytande är studiegruppernas storlek. Det är oftast 12–15 studenter i grupperna, vilket gör att lärare och studenter har möjlighet att lära känna varandra under ett eller två års studier. Det är alltid tillsvidareanställda lärare som är kursansvarig och examinatorer vilket även detta gör att studenter och lärare får goda möjligheter till samarbete i frågor som rör hur studenten kan påverka sin utbildning. Den individuella återkoppling som lärare ger på studieuppgifter är en viktig del i att studenter får möjlighet att utveckla sina lärandeprocesser. Detta gör att studenterna kan ha större kontroll över sina studieresultat och kan anpassa sin studiegång efter individuella behov.

Ett centralt utvecklingsområde är att öka systematiken i studentmedverkan, i form av ett studentråd i specialistsjuksköterskeprogrammet för formell samverkan på programnivå. Det skulle vara värdefullt att studenter, i högre grad än idag, kan ha inflytande även på programnivå över innehåll, utformning och läraktiviteter. Det är få studenter som läser utbildningar på avancerad nivå inom vårt område som idag är engagerade i det studieråd som finns vid sjuksköterskeutbildningarna eller i något beslutande organ på fakulteten. På kurssidorna annonseras vid utbildningsstart kontaktuppgifter till studierådet som även besöker kurser för information. En utmaning är att vi erfar att studenterna ofta har många engagemang på sidan av studierna, i form av arbete samt att många har ett familjeliv som prioriteras över sidos-engagemang i studierna. En annan utmaning är att studenterna i vissa kurser är få, vilket både minskar antalet studenter som potentiellt kan/vill engagera sig – men även skulle kunna skapa en känsla av utsatthet som studentrepresentant. Ett annat utvecklingsområde är en mer formaliserad medverkan av

studenter i utformning av undervisning samt ett studentråd för formell samverkan på inriktningsnivå alternativt ett gemensamt råd för de inriktningar som finns vid vår institution, men även en utveckling av den strukturerade studentmedverkan på programövergripande nivå. Idag representerar medlemmar i Sjuksköterskornas Studentförening i Uppsala (SSiU) samtliga program i PK, inklusive specialist-sjuksköterskeprogrammet, de deltar även i GRUNK och i andra beslutande organ/arbetsgrupper. Medlemmar i SSiU är idag framförallt studenter inom program på grundnivå och för sällan specialist-sjuksköterskestudenternas talan i dessa sammanhang.

Bedömningsområde: Arbetsliv och samverkan

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningsgrund Arbetsliv och samverkan

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Lärosätets redogörelse:

Samverkan med det omgivande samhället.

En viktig arbetslivssamverkan utgår från samarbetsorgan som ON, GRUNK och PK där representanter för avnämare finns med. En annan samverkansgrupp, specifikt för specialistsjuksköterskeprogrammet, har som syfte att säkerställa att de inriktningar som efterfrågas av det omgivande samhället också är användbara på arbetsmarknaden. Gruppen leds av prodekan, där programansvarig, ordförande i PK och avnämare inom region, kommun och sjukhus ingår. Grupperingen sammanträder två gånger per termin för att diskutera nuvarande och framtida kompetensbehov, utbildningsutbud och övriga samverkansfrågor.

En arbetslivssamverkan på lokal nivå är samarbetet mellan verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset och institutionens forskare och lärare, i FoUU rådet, där utbildningsfrågor är en punkt på dagordningen. Oftast har frågor om kvalitet under VFU lyfts, av båda parter.

En annan viktig arbetslivssamverkan utgår från samarbetet med verksamheten i delar av utbildningen som utgörs av VFU. I samverkansgrupper mellan region Uppsala och Uppsala universitet finns representanter från programkommittén. Här diskuteras avtal för VFU, VFU-platser och andra frågor som rör utbildningen. Det finns även en grupp för framtidens VFU, på uppdrag av universitetssjukvårdsstyrelsen, där representanter från samtliga PK inom vetenskapsområdet medicin och farmaci ingår, liksom avnämarrrepresentanter från sjukhus, primärvård, kommun och region, vilken leds av Medicinska fakultetens prodekan för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I den grupperingen diskuteras liknande frågor som i tidigare gruppering, framförallt utifrån ett framtidsperspektiv. Centralt i Region Uppsala (Enheten för kliniska placeringar) fördelas platser för VFU efter beställning från universitetet.

För att säkerställa att studenterna får en utbildning med god kvalitet under verksamhetsförlagda moment finns sedan många år ett upparbetat samarbete med huvudhandledare som är specialistsjuksköterskor anställda på verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset. Tillsammans med lärare i utbildningarna i psykiatrisk omvårdnad, både på grund- och avancerad nivå, ordnas regelbundna möten med huvudhandledare under terminerna. Förutom att terminsvis planera studenternas kommande VFU diskuteras pedagogik lämpad för moment i VFU och andra utvecklingsområden. Återkoppling till verksamheten sker varje termin då huvudhandledare och lärare bjuder in handledande specialist-sjuksköterskor, sjuksköterskor och vårdchefer till möten för diskussion och information.

Utbildningens utformning och genomförande

I utbildningens alla kurser finns undervisning och examinationer med fokus på att studenterna utvecklar en beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Ett exempel är momentet Förbättringskunskap och kvalitetsarbete i kursen *Kärnkompetenser inom specialistsjuksköterskans område 3PS318* (termin 1 eller 3), där studenterna väljer en specifik omvårdnadsåtgärd eller ett problemområde de identifierat i sin yrkesutövning och kan förbättras avseende delaktighet för patient och närstående. Med hjälp av angiven litteratur ska studenterna identifiera underlättande och förhindrande faktorer såsom evidens, kultur, resurser, facilitering och hållbar utveckling, som kan påverka ett förbättringsarbete. I diskussionsinlägg i Studium diskuterar studenterna, ger återkoppling till varandra och i ett uppföljande seminarium baserat på inläst litteratur och erfarenheter är syftet att formulera åtgärder som leder till delaktighet för patient och närstående.

Utbildningen har ett starkt fokus på att studenterna ska tillägna sig kunskaper så att de kan verka utifrån en självständig roll som specialistsjuksköterska, se till exempel tidigare beskrivningar av moment i *Kliniska bedömningar inom specialistsjuksköterskans kompetensområde, Omvårdnad vid komplex psykisk ohälsa I och II*. Detta gör att utbildningen kommer att vara användbar i en komplex och föränderlig hälso- och sjukvård. Trots utbildningens benämning, specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård, är utbildningens mål inte att enbart se psykiatrisk vård i traditionell mening som den kontext en specialistsjuksköterska med kunskaper inom fältet ska kunna agera inom. Utbildningen syftar till att ge kunskaper, både generella och specifika, som kan användas i en autonom roll som specialistsjuksköterska inom psykiatrisk omvårdnad, inte bara inom hälso- och sjukvård utan även i andra samhälls- och vårdkontexter. Redan tidigt i utbildningen finns en studieuppgift med syftet att låta studenter identifiera möjliga områden i samhället där deras kompetens kan vara av värde efter utbildningen. I uppgiften genomför studenten en intervju med en specialistsjuksköterska som är verksam utanför den traditionella psykiatriska vården och presenterar detta i kursen.

Som ett komplement till annan undervisning möter studenterna andra erfarna specialistsjuksköterskor i flera moment i utbildningen, som genom kollegialt lärande bidrar med undervisning om bedömningar och åtgärder vid komplexa vårdbehov, ofta med hjälp av vårdsituationer eller case som studenterna tränar på. Kursvärderingar visar att dessa inslag uppskattas av studenterna.

Styrkor och utvecklingsområden

En aspekt som säkerställer att studenten har beredskap att möta förändringar i arbetslivet är en noggrann bedömning av kursmål under VFU. Det är universitetslärare som gör alla VFU-bedömningar vilket ger möjligheter att bedöma studenternas förmåga att kunna agera självständigt, integrera och använda kunskaper, hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer och genom detta bedöms ha utvecklat en beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Se bedömningsgrund Måluppfyllelse Kunskap och förståelse för beskrivning av bedömning under VFU.

Ett utvecklingsområde är att efter noggrann analys inkludera fler moment än idag i utbildningen som bidrar till att specialistsjuksköterskan även blir anställningsbar inom framtida hälso- och sjukvårdsorganisationer. Regioner och kommuners primärvård kommer i framtiden i större utsträckning än idag tillhandahålla hälso-och sjukvårdstjänster för psykiska vårdbehov. Detta är något som föreslås i

utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård i sitt delbetänkande God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa¹.

Det har varit svårt att nå utbildningens alumner. I dagsläget finns endast ett alumni-nätverk för sjuksköterskor som gått sin grundutbildning i Uppsala. Ett prioriterat utvecklingsområde är därför att etablera en fungerande kontaktväg för att i framtiden kontinuerligt kunna distribuera alumnenkäter för utbildningsutvärderingar. Även enkätundersökningar till företrädare för vårdområden är av intresse för att få deras uppfattning om specialistsjuksköterskornas användbarhet och förberedelse för arbetslivet. Under våren 2023 planeras utskick av enkäter till företrädare för verksamheter inom hälso-och sjukvård.

¹ God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa, SOU 2021:6 (pdf 3 MB)